

2A-1 Steenmarter *Martes foina*

A1.1 *Verspreiding, aantalontwikkeling en leefwijze*

Tot enkele tientallen jaren geleden bestond het biotoop van de steenmarter in Nederland vooral uit dorpen en boerderijen in een kleinschalig landschap. Tegenwoordig vindt men de steenmarter ook in of nabij grote steden en lijkt de soort zich aan menselijke bebouwing te hebben aangepast (Lange *et al.*, 1994).

De grootte van het leefgebied is afhankelijk van de aard van het gebied en varieert van ca. 80 tot 700 ha (gegevens Oost-Nederland). Binnen het territorium van één mannetje vallen meerdere territoria van vrouwtjes. Steenmarters hebben binnen hun territorium meerdere (tientallen) schuilplaatsen o.a. onder takkenhopen, in boomholtes en struwelen, onder daken, in spouwmuren en in kelders. Slechts een gering aantal (3-5) hiervan wordt regelmatig gebruikt (Lange *et al.*, 1994).

Steenmarters zijn vooral actief tussen zonsopgang en zonsondergang. Steenmarters kunnen per nacht 10 tot 15 km afleggen; de vrouwtjes gemiddeld ca 3 km, de mannetjes ca. 5 km. Het voedsel wordt gezocht langs lijnvormige landschapselementen zoals heggen, bosjes, greppels en bermen. Het voedsel van steenmarters bestaat vooral uit knaagdieren, konijnen, kikkers, vogels, eieren en ongewervelde. Ook wordt plantaardig voedsel zoals vruchten en bessen gegeten (Lange *et al.*, 1994).

In Nederland wordt de steenmarter met name aangetroffen in het oosten van het land. In Noord-Brabant is de steenmarter nog een relatief zeldzame verschijning. In de jaren 1970-1990 zijn er incidenteel waarnemingen gedaan van steenmarters in de provincie (Broekhuizen & Müskens, 1992). De laatste jaren neemt het aantal meldingen van steenmarters echter gestaag toe, met name in Zuid-, Midden-, en Oost-Brabant (omgeving Tilburg, Kruisstraat, Mill). De opmars vind zijn oorsprong vooral vanuit Vlaanderen en vanuit Limburg ten westen van de Maas (Provincie Noord-Brabant, 2005). Systematisch verzamelde gegevens over het aantal steenmarters in Noord-Brabant ontbreken.

A1.2 *Wettelijke status, provinciaal beleid*

Wettelijke status

Beschermde inheemse diersoort.

Provinciaal beleid

De Provincie verleent ontheffingen ter voorkoming van schade of belangrijke overlast aan gebouwen of zich daarin of daarbij bevindende roerende zaken voor het vangen en verplaatsen van steenmarters.

A1.3 *Schade aan belangen*

A1.3.1 Mogelijke schade aan belangen

Overlast en schade aan gebouwen

Spouwmuren, kruipruimten en zolders zijn geliefde verblijfplaatsen van de steenmarter in woningen. Waar steenmarters zich vestigen nabij mensen kan overlast ontstaan. De overlast bestaat uit geluid en stank. Geluidsoverlast speelt met name in het voorjaar en de zomer, wanneer steenmarters jongen hebben. 's-Winters zijn de dieren over het algemeen vrij rustig. Stankoverlast komt van uitwerpselen of prooi-resten. Steenmarters hebben een vaste plek waar ze hun uitwerpselen deponeren. Zo'n plek kan voor stankoverlast zorgen (Ministerie van LNV, 2004).

Soms beschadigen steenmarters leidingen en kabels in woningen of auto's. Steenmarters kruipen onder de motorkap, omdat het een warme en beschutte plaats is. Vaak proberen ze dan nog, door weg knagen van bekleding, verder weg te kruipen. Kleine beetjes in kabel zijn karakteristiek. Dit leidt vaak tot startproblemen. Ook het doorbijten of beschadigen van de

koelslangen komt voor (Ministerie van LNV, 2004).

Schade aan Vee

Steenmarters kunnen door predatie schade aanrichten aan landbouwhuisdieren, met name pluimvee (en hun eieren) (Oord, 2002). Bij de Faunabeheereenheid zijn tot op heden geen meldingen bekend.

A1.3.2 Geregistreeerde schade aan belangen in het verleden

Voorzover bekend hebben steenmarters in Noord-Brabant nog geen schade of belangrijke overlast veroorzaakt.

In 1998 is een inventarisatie gehouden (Hollander, VZZ) over het aantal klachten dat landelijk was geregistreerd. Landelijk bedroeg het aantal behandelde klachten bedroeg ca 750 in 1997. In de begin jaren tachtig was het aantal meldingen nihil. Klachten kunnen worden gemeld bij de gemeente.

A1.3.3 Verwachte schade aan belangen in de toekomst

Op basis van een toename in het aantal meldingen van steenmarters de laatste jaren, mag worden aangenomen dat de steenmarter in aantal toeneemt in Noord-Brabant en dat de soort zijn verspreidingsgebied uitbreidt. Dit kan in de toekomst leiden tot overlast en schade aan gebouwen en daarbij behorende roerende zaken en aan pluimvee.

A1.4 Preventieve en schadebeperkende maatregelen

A1.4.1 Mogelijke maatregelen

Gebouwen en bijbehorende roerende zaken

In eerste instantie moet voorkomen worden dat steenmarters toegang hebben tot huizen. Een opening van 5 cm is al toegankelijk voor steenmarters. Dergelijke openingen dienen te worden afgesloten. Hierbij moet men er zeker van zijn dat zich op dat moment geen steenmarters in het gebouw bevinden (Ministerie van LNV, 2004).

Indien steenmarters toegang vinden via boomtakken kunnen deze worden afgezaagd. Verder kan een 'kraag' worden aangebracht rond bomen of schuttingen, waardoor de dieren niet meer omhoog of erover kunnen klimmen (Ministerie van LNV, 2004).

Om te voorkomen dat steenmarters telefoon- of alarmkabels doorbijten adviseert het Ministerie van LNV kabels in kruipruimten goed weg te werken. Alleen loshangende kabels worden wel eens doorgebeten.

Ter voorkoming van autoschade adviseert het Ministerie van LNV (2004):

- Breng een rooster aan onder de motorruimte. Dit rooster wordt onder spanning gezet als de auto wordt geparkeerd.
- De kans dat een marter de auto inklimt, wordt kleiner als 1) kippengaas of een doek met ammoniak op straat onder de motorruimte wordt gelegd, of 2) de voorkant van de auto in een plas water wordt geparkeerd.

Verjaging van steenmarters is niet effectief. Steenmarters keren over het algemeen weer terug na verjaging.

Indien ondanks genomen preventieve maatregelen steenmarters toch nog overlast en schade veroorzaken, kunnen steenmarters gevangen (met kastval) en verplaatst worden (op basis van ontheffing).

Vee

Schade aan pluimvee door steenmarters kan voorkomen worden door de vogels 's nachts op een zodanige manier op te hokken dat steenmarters het verblijf niet in kunnen. Het plaatsen van rasters is over het algemeen weinig effectief (Oord, 2002).

A1.4.2 Maatregelen in het verleden

Voorzover bekend zijn er in de afgelopen jaren geen specifieke maatregelen genomen om schade en overlast door steenmarters te voorkomen.

A1.5 Conclusies ten aanzien van populatie, schade en beheer**Samenvatting:**

- Systematisch verzamelde gegevens over het aantal steenmarters in Noord-Brabant ontbreken. De steenmarter wordt incidenteel aangetroffen in de provincie. Meldingen zijn afkomstig uit Zuid-, Midden-, en Oost-Brabant (omgeving Tilburg, Kruisstraat, Mill) en nemen de laatste jaren toe.
- Bekend is dat steenmarters overlast en schade aan gebouwen kunnen veroorzaken en schade aan vee.
- Voorzover bekend hebben steenmarters in Noord-Brabant nog geen schade of belangrijke overlast veroorzaakt.

Conclusie:

- Toename in aantal en areaaluitbreiding van steenmarter kan in de toekomst leiden tot overlast en schade aan gebouwen en daarbij behorende roerende zaken en aan pluimvee.
- Bovengenoemde ontwikkeling kan er toe leiden dat verplaatsing van steenmarters (op basis van ontheffing) incidenteel noodzakelijk zal zijn.
- Gewenste stand in niet van toepassing.
- De Faunabeheereenheid acht het niet nodig dat ontheffing wordt aangevraagd. In uitzonderlijke gevallen kan het noodzakelijk zijn om steenmarters te verontrusten, verstoren of weg te vangen en elders weer uit te zetten. Deze handelingen zijn ontheffingsplichtig. Eventuele ontheffingen zullen via de één-loket-functie worden aangevraagd.
- Klachten kunnen bij de gemeente worden ingediend.

Advies:

- Monitoring: met als doel een vollediger beeld te krijgen van de omvang en ontwikkeling van de populatie en de aard, ontwikkeling en omvang van veroorzaakte schade.
- Onderzoek: Het is wenselijk dat goede alternatieve preventieve maatregelen worden gevonden om op passieve wijze schade en overlast aan roerende en onroerende goederen te voorkomen.

A1.6 Literatuur

- Broekhuizen, S. & G.J.D.M. Müskens, 1992. Steenmarter *Martes foina*. In: Broekhuizen et al. (eds.). Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht: 155-164.
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Hollander, J.W.D., 1998. Mededeling 40 van de Vereniging voor zoogdierkunde en zoogdierbescherming (VZZ)
- Ministerie van LNV, 2004. Last van een beschermd dier? Steenmarters. Ministerie van LNV, Den Haag
- Provincie Noord-Brabant, 2005. Beleidsnota Uitvoering Flora- en faunawet 2006 - 2010. Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch.